



**Ladislav Babić**

**Antifašistički „gens una sumus“  
*Slučaj Lustig***

Zadnjih tridesetak godina, od jugoslavenske krize i posljedičnog raspada te države, u nastalim fragmentima koji uglavnom nastoje revidirati povijest na nacionalističkoj osnovi, tako da bi ista kao „svjedočila“ o vjekovnim hrvatstvima, srpstvima, bošnjaštvima i štojaznamštinama, sve se više relativizira ideja antifašizma. Naši primatski preci nisu poznavali ni hrvatstvo, ni antifašizam kao opciju, naprosto stoga što *Hrvata* niti fašista u to vrijeme ni od korova! Uže ili šire grupe ljudi, pokreti u kojima učestvuju, nisu oduvijek niti vječni, već su entiteti u nastajanju (i nestajanju), jednako promjenljivi kao ideje kojima se nadahnjuju i atributi kojima ih opisujemo. Zarad čega srbijanske i hrvatske nacionalističke reakcije, u dosluhu s šovinizmima i zločinima? Izbjegnimo sebičnu ljudsku grabež za materijalnim bogatstvima – na što se gotovo cijela politička povijest u krajnjoj instanci može svesti – koju elite prikladno umotaju u šarene košuljice laži radi masovnog upražnjavanja bez grižnje savjesti. *Srbi* su se kao narod – a naročito sa vlastitom, samostalnom državom - profilirali prije zapadnih susjeda, pa strahuju od razgradnje i „razrjeđivanja“ nacionalnog bića. *Hrvati* u tom pogledu kasne; tek su u fazi formiranja kao jedinstveni narod (da im ne spominjem državu), strahujući od ometanja tog procesa. Daklem, oboje žive u užasnom strahu od drugoga, smatrajući ga zaprekom formiranju i/ili izivljavanju vlastitog nacionalnog bića. Upravo stoga zauzimaju gard (ne samo obrambeni) prema susjedu, podozrivo ga tretirajući ponajvećom prijetnjom odvijanju tih procesa, posebno s obzirom na niz uzajamnih sličnosti i zajedničkih povijesnih iskustava. Pa na svaki način, naročito

revidiranjem, prilagodbama, izmišljanjem povijesnih činjenica/„činjenica“ i ekskluzivnim prisvajanjima pojedinih vrijednosti, učestvuju u formiranju i očuvanju svoje „ugrožene“ nacije, prvotno se fizičkim nasiljem međusobno odjeljujući. To je, svakako, pojednostavljeni opis, posve nezanimljiv ljudima lišenih nacionalističkih budalaština, neprihvatljiv „cijepljenim“ nacionalistima, a moguće interesantan tek onima koji dvoje na koju bi stranu prevagnuli. Na tragu rečenog govori se i o hrvatskom (srpskom, bošnjačkom, slovenskom,...) antifašizmu.

Za razliku od termina „*ljevica*“, koji objedinjuje niz različitih, ne nužno kompatibilnih ideja, antifašizam je nadideološki termin. Stoga je smisleno govoriti o „*hrvatskoj ljevici*“ – kako je, primjerice, *Šuvar* nazvao svoj časopis – kao i inim nacionalnim ljevicama (koje su unutar sebe daleko od homogenosti) ali, budimo odmah načisto. „*Hrvatski antifašizam*“ naprosto ne egzistira! Antifašizam nije ni ideološka ni nacionalna, već isključivo ljudska reakcija na iskonsko i do sada najveće zlo koje se uplelo u povijest čovječanstva, bilo pobijeđeno uz stravične ljudske žrtve, ali ne i poraženo. Praktično se antifašizam može realizirati u svakom nacionalnom korpusu (pa samo u tako ograničenom smislu možemo govoriti o hrvatskom ili francuskom antifašizmu), no ukoliko on predstavlja isključivo obranu od zla nagnutog nad vlastitim narodom, nije drugo negoli zabludjela derivacija iskonskog antifašizma, koja će kad-tad inklinirati fašizaciji u odnosu na druge. A taj, ili postoji kao nedjeljiva etička cjelina u obrani općeljudskih vrijednosti, bez obzira nad kim sa vrši njihovo silovanje, ili ne postoji. Dičenje hrvatskim, srpskim i inim „antifašizmima“ izdvojenima prvenstveno od antifašizama susjeda, a potom (po prirodi stvari) od cjelovitog, općeljudskog korpusa antifašizma, nužno približava narode fašizmu ili kolaboraciji s njim, radi očuvanja „nacionalnih vrijednosti“, čega ni ne moraju biti svjesni. Svatko tko se diči izjavom da je „hrvatski antifašist“, ne zna o čemu govori, i u tom izrazu njegov drugi dio tek je kamuflaža u osnovi zastranjelog hrvatstva. Sve to ne znači da ne postoje hrvatski (i ini) antifašisti, ljudi koji njeguju iskonske antifašističke vrijednosti, ali „hrvatski antifašizam“ kao sintagma – ukoliko bi zaista odgovarala osnovnom značenju antifašizma - je posve bespredmetna (sem u manipulativne svrhe), prema tome zavađajuća i nepotrebna kovanica. Kao šahisti, i *antifašisti su „gens una sumus“!*

Pogledajmo par primjera u što su se pretvorili iskrivljeni derivati antifašizma, točnije, oni koji ih prisvajaju kao pretpostavljene temeljne vrijednosti društva. U *Hrvatskoj*, gdje je na sceni reustašizacija zemlje pod krinkom objektivnog povijesnog vrednovanja, u praksi se stanje svodi na inzistiranje o dva navodno

podjednaka „totalitarizma“, kako bi se narod što bezbolnije i neprimjetnije prilagodio prihvaćanju iskonskog zla. Eliminiramo li komuniste kao glavne pokretače i vođe ustanka, koja to politička opcija preostaje kao djelatni nositelj antifašizma, ne samo u *Hrvatskoj*? Ni jedna! Detektirati slabosti hrvatske ljevice nimalo nije teško, a u osnovi se svode na nedjelotvornost, protivno izvanrednoj učinkovitosti desnice i satelitskih joj krajneža. Zašto? Pa stoga što ne znaju bi li „kakali ili piškili“, ne shvaćajući da obje radnje predstavljaju dio cjeline nedjeljivih fizioloških procesa prema kojima treba zauzeti jasno i nedvosmisleno stajalište. U strahu od pripisivanja anacionalnosti, čak antinacionalnih osjećaja, oni svoj mlaki, razvodnjeni antifašizam nastoje ojačati pridjevom – hrvatski! Slično je i u *Srbiji*, gdje neprestano prizivanje jasenovačkih žrtava, uz istovremeno uključivanje četnika u antifašistički korpus, te djela koje je vladajuća vrhuška inicirala za nedavnih ratova na tlu raspale države, do paradoksa dovode pojam „*srpskog antifašizma*“. Ili antifašizam jeste, ili ga nema u obliku u koji se iskreno, cjelovito, moralno i etički formirano pravo ljudsko biće može pouzdati kao trajnom otporu fašističkom zlu. Ako on kao iskonska vrijednost čovječanstva (što nesumnjivo jeste) postoji, onda se „hrvatski“, „srpski“ i ini antifašizmi po ničemu ne bi smjeli razlikovati - ukoliko su nepatvoreni, a nikako partikularni derivati njegove humanističke biti - čime nacionalni pridjevi postaju suvišni. To su dobro osjetili jedinstveni, pod zajedničkom vrhovnom komandom okupljeni partizanski antifašisti, braneći općenitije i ljudske vrijednosti od nacionalnih. Upravo ta svijest je i uobličila „*bratstvo i jedinstvo (is)kovano u krvi*“, koje se pobjedom nacionalnih kontrarevolucija na sve moguće načine zatajuje i uništava. Prikriivanjem činjenica o zajedničkoj borbi na zajedničkom teritoriju, pod zajedničkom komandom, posmrtnim odricanjem od *zajedničkog Vrhovnog komandanta* (pred kojim su puzali poput crva), te neprirodnim diobama jedinstvenog antifašističkog fronta na separirane, gotovo nepovezano prikazane nacionalne dijelove. Francuski, američki, židovski ili ruski antifašisti svakako postoje, pa čak i oni koji su do dana današnjeg zadržali iskonski antifašistički stav otpora spram svakog i svačijeg fašizma, ali obezvrjeđivanje njega od poslijeratne politike (*Vijetnam, Alžir, Palestina*, američke intervencije širom svijeta, staljinističke čistke,...) govori o pogrešnosti termina sa nacionalnim predznakom, ukoliko takav koreliramo sa originalnim antifašističkim zasadama (nigdje deklarativno iskazanih, ali razumljivih sa stajališta humanističke etike). Čim se kolo sreće okrenulo, pa „*tko bi gori, eto je doli, a tko doli gori ustaje*“, prečesto je teško u nacionalnim politikama naći uvjerljivih antifašističkih elemenata. Sem nerijetko sasvim manifestativnih, koji se kao reminiscencija na prošlost i „vječnu“ patnju (više iz političkih negoli humanističkih i memorabilnih razloga) koriste u prikriivanju aktualnog djelovanja. Preživjeli, čak i oni koji nisu upoznali pakao iz

kojeg su se prethodni izbavili, svoje čine opravdavaju žrtvama zaglavjelih, koji se sada još manje mogu usprotiviti aktualnoj politici negoli onoj koja ih je koštala života. Jednostavno, sumirajući – antifašizam s nacionalnim predznakom jednak je nonsens kao, primjerice, „*hrvatski zakon gravitacije*“! On ili jeste ili nije, ili je tek vješto prikrivena inačica s pojedinim ograničeno primjenjenim elementima antifašizma.

Niz sličnih primjera ukazuje da se iskonska antifašistička ljudska pozicija, svakodnevno – u skladu s političkim okolnostima – praktično skoro isključivo javlja kao njen limitirani ogranak, primjenljiv na obranu vlastitog naroda! Kao što za virusna oboljenja postoji ograničena, uglavnom palijativna terapija antivirusnim lijekovima, ni za „virus“ nacionalizma koji nagriza općeljudske vrijednosti nije nađen univerzalni lijek. On je još uvijek prebiva u neizdiferenciranoj smjesi socijalne evolucije, kao tek potencijalno ostvarenje višeg stupnja naše ljudskosti. Svakako da autor ovakvim stavom ne minimizira patnje žrtava pod fašističkim čizmama ma koje provenijencije – one ostaju besprimjerna, žaljenja vrijedna i svake realne utjehe lišena ljudska tragedija. Moguće i u većine svjedoka stradanja ili čudom preživjelih, ne dolazi do općeljudske katarze nakon ličnog iskustva; pročišćenja koje bi stubokom promijenilo odnos prema fašizmu općenito, centrirajući se ne spram nepostojećih „nacionalnih antifašizmima“, već prema općeljudskom. Onom koji se bori protiv zatiranja ljudskosti ma kojeg čovjeka planete, gajeći podjednaku empatiju prema svim žrtvama fašizma širom svijeta. Kao ilustracija može poslužiti poznati filmski producent i oskarovac – *Branko Lustig*. Čovjek bi smatrao da preživjeli logoraš *Auschwitza*, logora smrti u kojem se nagledao iste u stradanjima ljudi sa sviju strana kontinenta, ne može – temeljem vlastitog iskustva užasa kojem je jedva izbjegao - više nikad zatajiti svoju ljudskost u izražavanju protivljenja tom zlu. Da će jasno i glasno, bez kalkulacija (čemu bi kalkulirao uspješan, bogati čovjek svjetskog ugleda?) u svakoj prilici jasno izraziti antifašistički stav. A desilo se upravo suprotno, što riječi ne mogu zataškati a djela nedvosmisleno potvrđuju. Virus nacionalizma pretvorio ga je, kako se čini, u isključivog *Hrvata*! Njegova poslijednja cveba u *zagebačkoj Gradskoj skupštini* (ima dosta njih, naročito u svojstvu izaslanika državne činovnice za poslove koje ona svjetonazorski odbija lično vršiti), to potvrđuje. Da je dosljedni a ne kriptosjebani "antifašist" po zamisli velikohrvata, svojim glasom protiv promjene imena "*Trga maršala Tita*" usprotivio bi se banditskoj (bandičevskoj!) sprezi koja će to ostvariti. Kao izabrani vijećnik sa stranačke liste zagrebačkog gradonačelnika, svakako nije morao dati ostavku već dosljedno braniti ljudski stav (ukoliko ga posjeduje) koji je zatajio, kamuflirajući to muljanjima s boleštinama, zamrzavanjima statusa poslanika i inim nemoralnim postupcima kakvima se elite

služe u dostizanju i očuvanju svojih ciljeva. Pa, eto, i uz pomoć žrtve nekad pomahnitalog a danas sve vitalnijeg fašizma, koji amenuje brisanje javnog sjećanja na najvećeg borca s ovih prostora protiv njega. Upravo nadvlada „hrvatstva“ nad ljudskošću bijaše jezičac na vagi koji ga je – nakon tragičnih ličnih životnih iskustava – prisilio prikloniti se prevrtljivim mutikašama u „koaliciji“ s neoustaškom desnicom. Jedno je biti žrtva u konclogoru, drugo je producirati u egzistencijalnom miru „*Schindlerovu listu*“, a treće – ispravno postupiti u konkretnoj političkoj praksi, namjesto pljunuti na spomenute etape svog životnog puta. Za čovjeka koji je umjesto *Auschwitza* i *Bergen-Belsena* jednako mogao završiti u *Jasenovcu*, to je etički poraz – posebno s obzirom na eksterminaciju većine njegove obitelji u fašističkim konclagerima širom kontinenta. Poštujući sve moguće patnje kroz koje je prošao u životu kao i njegove nedvoumne profesionalne uspjehe, ispravne ljude više boli njegova izdaja humanih principa, negoli *esih-hasanbegovićevsko* neoustaško prenemaganje, uz uglavnom glasnu šutnju hrvatskih građana. Istina, politika je kurva, ali kurve pružaju užitak, a hrvatska politika uglavnom stravu, užas, nesigurnost i osjećaj straha za budućnost.

Nemoralno je vlastitu žrtvu prošlih okolnosti apriorno koristiti u pravdanju aktualnih stavova i djela: to potvrđuju *Lustig*, hrvatski, srpski, bošnjački i ini nacionalisti, *Židovi* koji podržavaju politiku svoje države, *Francuzi* i *Ameri* koji interveniraju širom svijeta,... Preživjeli vi konclogor, bili "uvjereni" antifašisti, komunisti ili ma koji "uvjereni" svaštarc – to ne pravda niti čini nedodirljivim suvremeno ponašanje, niti apriorno cementira etički stav koji se mora svakodnevno potvrđivati. Kad *Hrvati* i ini narodi budu sposobni, spremni mentalno i moralno separirati općeljudske od nacionalnih vrijednosti, onda će se zauzimanje za njih moći smatrati ispravnim, nepatvorenim i konkretnim prilogom njihovoj promociji i učvršćenju. Treba imati biološka, mentalna i etička muda u danoj situaciji reći: „*tu je kraj mojem hrvatstvu (ili ma kojoj nacionalnoj „svetinji“)* jer ono ne može biti iznad ljudskosti!“. Samo u pozitivnoj korelaciji s njom, a kad dođe do razlaza, pravi čovjek zna donijeti odluku. Doduše, nije da nismo ljudi – dali baš oni pravi, svakodnevno smo prinuđeni dokazivati.

13.07.2017.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>